

ERDÉLYI GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

A LAP AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI
EGYLET TULAJDONA.
TELEFON: 158 SZÁM.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ
EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
KOLÓZSVÁR, ATTILA-UTCZA 10 SZÁM
TELEFON: 158 SZÁM.

Az E. G. E. alapító tagdíja 2000 lel, rendszeres tagdíja évi 200 lel, kisgazdák, gazdatisztek és gazd. alk. részére 150 lel. A tagok az Erdélyi Gazdát 150 lel pótdíj ellenében kapják.

A lapfelügyelő bizottság felügyelete mellett felelős szerkesztő és kiadó:

TÖRÖK BÁLINT
AZ E. G. E. TITKÁRA

Előfizetési díj nem tagok részére:
Egy évre 400 lel Negyed évre 100 lel
Fél évre 200 lel Egyes szám 8 lel

Lapunk mai számának címszalagjára reáveztük az egyesületi tagok és az előfizetők tagdíj-, illetve előfizetési díjhátralékát. Arra kérjük tisztelt olvasóinkat, hogy a címszalagon kimutatott hátralékot az E. G. E., illetve az Erdélyi Gazda kiadóhivatala címére, külön felszólítás bevárása nélkül beküldeni sziveskedjék.

Az erdélyi gazdák tanulmányi kirándulása a Bánátba.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet igazgatóválasztmánya korábban elhatározta, hogy a folyó év tavaszán egy tanulmányi kirándulást rendez a Bánátba, az ottani jelesebb növénytermelő, növény-nemesítő és állattenyésztő gazdaságok megtekintésére. A kirándulás programját most készítette el az egyesület az Aradvármegyei és a Bánáti Sváb Gazdasági Egyesület vezetőségével egyetértőleg. A kirándulás programját és tudnivalóit az alábbiakban közöljük:

Junius hó 15.-én este indulás a Kolozsvárról 19 ó. 20 perckor induló személyvonattal.

Junius hó 16.-án reggel 5 ó. 47 perckor érkezés Tövisen át Konopra, hol dr. Konopi Kálmán fogatai várják a társaságot és Odvasra viszik. Dél előtt az odvasi buzavetőmag nemesítő gazdaság meg szemlélése, Odvason ebéd. Délben 1 órakor Odvas állomásról elutazásvasuton. Aradra érkezés d. u. 3 órakor, Aradon megszállás a Központi-szállodában, délután a Mezőgazdák R.-T. és tetszés szerint egy közeli gazdaság, vagy a Cukorgyár megtekintése, este közös vacsora és esetleg színház.

Junius hó 17.-én reggel indulás Aradról autókon a „Sámánja“ Magnemesítő R.-T. őscsanádi gazdaságába. Dél előtt a vetőmagnemesítő gazdaság megtekintése, délután előadás és megbeszélés a növény-nemesítés kérdéséről. Őscsanádról indulás a kora esti órákban a gazdaság teherautóival Grabádra, vacsora és elszállásolás Grabácon.

Junius hó 18.-án délelőtt a grabáci népies állattenyésztés megtekintése, délután a grabáciak által rendelkezésre bocsájtandó autókon a kiskomlósi hírneves sertésenyésztés és Zombolya megtekintése után, Temesváron át gyorsvonattal a társaság visszaindul Nagyváradon, vagy Tövisen át, haza.

A kirándulás részvételi díja a vasutijegy, autó és szállodai költségekkel együtt 2800 L. A kiránduláson való részvételi szándék a részvételi díj egyidejű beküldésével junius hó 11.-ig bejelentendő az E. G. E. titkári hivatalához, Cluj-Kolozsvár, Attila-ucca 10.

E kiránduláson alkalma nyílik az erdélyi gazdaközönségnek arra, hogy a tudományos alapon való növény-nemesítés titkaiba bepillantást nyerjen. Tekintettel arra, hogy nekünk erdélyieknek e téren való tapasztalatok szerzésére kevés alkalmunk van, kívánatos volna, hogy a kiránduláson a gazdaközönség minél nagyobb számban vegyen részt. A kirándulás természetesen csakis az esetben fog megtartatni, ha arra megfelelő számú jelentkező lesz.

Kolozsvár, 1927 május hó 25.

Az E. G. E. Elnöksége.

Mezőgazdasági szakoktatás és az E. G. E.

Irta: Dr. Szentkirályi Ákos.

II.

Amit Cs. Lázár László előadói javaslatában és előjáró beszéde rendén javasol és tanácsol — minden hasznos, üdvös és óhajtható. Kérdés azonban, hogy meghallgatásra fog-e találni: *ami nem tőlünk függ.* És, hogy lesz-e elegendő akaratiunk, erőnk és bátorságunk megvalósítani: *ami tőlünk függ.* Mind a két ágára a kérdésnek némineműképpen tájékoztat egyfelől Hantos Gyula felszólalásának veleje és Gyárfás Elemér felvilágosítása, másfelől az E. G. E. tavalyi közgyűlésén elfogadott határozati javaslat sorsa.

A javaslatot bevezető előadás rendén kifejtetet, hogy a kérdés elsősorban a *mezőgazdálkodó nemzedék* érdekében tárgyalandó. — Azért, mert ha ez a nemzedék nem tudja az erdélyi magyarság földbirtok állományát megőrizni: az ezután nemzedéknek majd nem lesz min gazdálkodni. A mai nemzedék földmivelő társadalmának kell sürgősen, segítségére sietni, hogy — mai idők követelményeinek megfelelő módon gazdálkodva — földjéből megélni s ezzel azt megtartani tudja. Előadatott a javaslat bevezetése rendén, hogy mindaz ami a mai nemzedéket az okos gazdálkodásra tanáccsal, jó példával, anyagi támogatással segítette: a háboru utáni időben *ellüntettetett.* A miniszteri kirendeltség, a szaktanárok, a vándortanítók, a gazdasági akadémiák és a földmives iskolák keretében felnöttek részére tartott tanfolyamok,

az állami birtokok megszemlélése, a mintagazdaságok, a gazdasági akadémia tanácsadó bizottsága — mindezek a gazdálkodó nemzedék szolgálatára állottak. Mindezekből semmi nem maradt az erdélyi magyarságnak.

Mindezek *legkisebbre szabott* pótlására, a javaslat három gazdasági vándortanító mielőbbi alkalmazását tartja szükségesnek. Kéri a közgyűlést, utasítsa a választmányt, hogy az egyházi főhatóságok, az O. M. Párt, az E. M. K. E. a társadalom segítségével hívásával igyekezzen a szükséges anyagi eszközöket vándortanítók alkalmazására megszerezni. Nyomatékosan hangoztatja a javaslat, hogy csupán csak arra számíthatunk, amit a magunk erejével megtehetünk. Ennek dacára kéri a közgyűlést a javaslat, utasítsa a választmányt, miszerint felirat rendjén kérje a kormányt, hogy az erdélyi földművelésiskolák keretében magyar nyelvű tanfolyamokat rendezzen gazdálkodó földmivelők részére.

A szóban levő javaslat az ezutáni földmivelő nemzedék gazdasági kiképzése kérdésén is felöleli. Bevezető előadás említi, hogy az új népiskolai törvény gondoskodik az elemi és a továbbképző iskolákban a gyermekek gazdasági tanításáról. Kifejti, hogy a 200—300 holddal maradt birtokos nem végezhető fiával a 4 évre terjedő, költséges gazdasági akadémiát, amelynek a mai tanterv szerint, tudósokat, állami hivatalnokokat nevelni a feladala, a gazdálkodás gyakorlatába való bevezetés háttérbe szorításával. Tekintettel erre, valamint arra is, hogy a 200—300 holdas birtokos nem bírja akadémiai diplomás segítőitárs — gazdatiszt javadalmazását — a javaslat kéri a közgyűlést: utasítsa a választmányt, miszerint *magyar tan nyelvű gazdasági tanintézet felállítását kérje felirat rendén a kormánytól.*

Kitűnik mindezekből, hogy az E. G. E. 1926. évi virágvasárnapi közgyűlése már foglalkozott azokkal a gazdasági szakoktatási kérdésekkel, melyeket Cs. Lázár László a gyergyószentmiklósi ülésen megbeszélés tárgyává tett. Az E. G. E. közgyűlése által elfogadott javaslatnak azt a részét, melyiket a kormányhoz intézendő felirattal kellett volna elintézni — még nem lehetett elintézni. Azért mert a választmány még ma sem tartja — információi szerint — elérkezettnek az időt a felirat küldésére. A javaslat ama részének a sorsát-dolgát, melyik a vándortanítókra vonatkozik a következőkből könnyű megérteni.

Választmányunk a javaslat megtárgyalására felkérte az egyházi főhatóságokat, az O. M. P.-ot és az E. M. K. E.-t. Az 1926. július 24 én megtartott értekezleten, a javaslatot a következő bevezetéssel terjesztette az előadó, a megnevezett hatóságok és testületek kiküldöttjei elé:

„Gazdák“ általános biztosító Részv.-társ.-nál.

Székhelye: Arad. Aligazgatóságok: Kolozsvár, Temesvár. Vezérképviseletébe Arad, Brassó, Nagyvárad, Marosvásárhely, Déva, Dicsőszentmárton Gyulafehérvár, Nagyenyed, Szatmár és Nagyszében. Elfogad tűz, lég, élet, állat, betöréses lopás, baleset, szavatossági, szállítmány és üveg biztosításokat. — Egyesületi tagok külön kedvezményben részesülnek. Minden biztosítási ügyben részletes tájékoztatót nyújtanak a vezérképviseletébe és egyesületi titkári hivatala

„Felhívja az értekezlet figyelmét az erdélyi magyarság kezén maradt kevés földnek az erdélyi magyarság élete sorsában játszó döntő feladatára. Hangsúlyozza, hogy a kisgazdaközönség kezén levő föld már is apadni kezd, mert a *ma* nehézségeivel nehezen tud megküzdeni, nem tud földjéből megélni. Klemelt, miszerint ennek jórészt az az oka, hogy nem tud a küzdelmes *ma* által megkivánt módon gazdálkodni; nem tud az alapján megváltozott gazdálkodási feltételekhez alkalmazkodni, nem tudja a mai világba beletalálni magát. Hiányzik az a segítség, támogatás, melyben — még a háború folyásán is — a miniszteri kirendeltség szakemberrel, a szaktanárok, a vándortanítók, a méhészet, tejgazdasági, kertészeti felügyelők úján részesült. Mivel mindezek megszűntek letek.

Előadja, hogy az a segítség, amit néhány község lelkes papja, tanítója és a szaporodó gazdakörök, tejszövetkezetek, hitelintézetek vezetői nyújthatnak: nem elegendő a nagy feladat elérésére, a kisgazdaközönség kezén levő föld még inkább való apadásának feltartóztatására.

Előadja azt a meggyőződését, hogy három lelkes apostolnak, három vándortanítónak kiküldetésével is számottevő segítség adatnék a küzködő magyar kisgazda közönségnek. Tudja: bár 3 vándortanító nagyon kevés a nagy szükséghez mérten. Többet nem kér, mert érzi, hogy háromnak kiküldése is — nehezen fog sikerülni. De érzi és állítja azt is, hogy: három után arathatunk. Ha egyet sem küldhetünk X. Y. hold földdel többet fog az idők árja az erdélyi magyarság lába alól kimosni.

Tudja azt is, hogy három külön vándortanítónak egyenként legalább 72000 leu rendes évi fizetését és 12000 leu utazási költségét ezidő szerint nem remélheti az erdélyi magyarság segítségként kieszközölni. Hiszi és reméli azonban, hogy a három nagy magyar egyház főnhatósága alatt élő aktív tanítók avagy nyugdíjas tanítók közül találkozni fog három megfelelő szakismeretekkel rendelkező tapasztalt, az apostolkodásra hajlandósággal, kedvvel bíró vállalkozó, aki lakóhelyén és annak környékén bizonyos számú községben vándortanítói szerepre vállalkozik, 2000—3000 leu havi tiszteletdíj mellett. Aki községeink gazdái, idő és alkalomszerűen szemléli rendjén jó tanáccsal, utmutatással ellátja. Községei gazdálkodását figyelemmel kíséri, az észlelt hibák eliminálására javaslatot tenne. Megbeszélne az ügyeket a gazdákkal. Szervezkedésre biztatná őket. Az alkoholizmus ellen küzdene. A méhészkedést és háziipart propagálná. Szükség és lehetőség szerint előadásokat, kurzusokat tartana.

Ez a három tanító gazdasági és társadalmi téren is apostoli missziót végezne mindenütt és mindig kellő harmoniában a község lelkeszeivel és tanítóival, gondosan kerülve a pártpolitizálásnak még a látszatát is.

Az értekezlet mindenik tagja behatóan foglalkozott a javaslattal. Elnök a tárgyalás befejeztével, az értekezlet határozataként kimondja, hogy: „a felvett jegyzőkönyv teljertartalmu közlésével, az E. G. E. felkéri az egyházi főhatóságokat, miszerint jelöljenek ki a hatóságuk alá tartozó aktívus avagy nyugalmazott tanítók közül nehányat, kiket a szóban levő vándortanítóságra alkalmasnak vélnék. A kijelöltek közül az E. G. E. felkérni fog hármat az állás elfogadására, majd azután amikor a javadalmazásukra szükséges erő rendelkezésére fog állani”. „Felkéri egyúttal az E. G. E. az egyházi főhatóságokat, az O. M. G.-ot, az E. M. K. E.-et, a Hitelszövetkezetek Központját, a „Hangya” Központot, a felkérhető biztosítótársaságokat: nevezék meg azt az összeget, melyet a szóbanlevő célra az E. G. E.-nek évenként rendelkezésére adhatnak”.

Az értekezletről felvett jegyzőkönyv elküldetett a megnevezett hatóságoknak és testületeknek, megfelelő állrat kíséretében. Mind a

három egyházi főhatóság nagyon figyelmesen és hamar válaszolt. Helyeslik a vándortanítók alkalmazása tervét. Erkölcsei támogatásukat ígérik. Segítségét nem adhatnak.

Mivel sehonnán sem kapott segítséget az E. G. E., egyelőre nem tud vándortanítókat alkalmazni. Minthogy azonban a marosvásárhelyi gazdaszövetség egyik vidéki gyűlésén, a vándortanítóság is szóba kerülve, *Bernádi György* marosvásárhelyi polgármester 5000 leu ajánlotta fel a jónak felismert célra — bizni kell, hogy az E. G. E. tagjai között is lesznek ilyen, a jövőbe néző mecénások. Bizni — remélni kell, mert olyan szaktekintély mint dr. Drexler Béla is vándortanítói állások szervezését ajánlja, az új földbirtokosok mezőgazdasági szakoktatásáról írt cikkében („Ellenzék” 1925—263 sz.) Az „Erdélyi Gazda” 1927—5 számában „Mezőgazdasági szakoktatás Amerikában” című cikk meggyőző példákkal bizonyítja, minő csodáseredményeket értek el a gazdasági vándortanítók Amerikában. Ugyancsak a vándortanítók fontos feladatát világítja meg az a közlés ami egyik napilapunkban („Ujság” 1927—37 sz.) a földmívelési oktatás szervezéséről szóló tudósításban megjelent: „a felső oktatásba a nagybirtokosok és középbirtokosok fiait akarja — a miniszter — bevonni, ezekből kíván olyan földmívelő vezérkart alkotni, mely a falukon a vándortanításokat végbeviszi s a földmívelésügyi miniszteriumnak is segítségére lesz a termelésjavító intézkedések végrehajtására”.

Eszerint a „közölt idézett közlés szerint, a felsőfoku oktatásra bevont, évek mulva végző birtokos fiak közül akar a miniszter vándortanítókat kinevezni: majd akkor mikor ezek az ifjak gyakorlatot, emberismeretet, a néppel banni tudást szereztek, tapasztalt férfiak lesznek. Majd 15—20 esztendő mulva. Mert most nem állanak gazdasági vándortanítóságra alkalmas, neki teiszők, rendelkezésére *Drexler a ma* küzködő és vergődő kisgazda nemzedékre gondolva, az agrárreform következtében állásukat veszített gazdatisztek közül javasolja, fennebb megjelölt cikkében, az arra vállalkozókat vándortanítóknak alkalmazni. Diplomás tapasztalt, a népelismerő szakemberek. Kész szakemberek. Vajjon nem tudna-e az O. M. P. megegyezni a miniszterrel a „jelen” és a „jövő” áthidalása dolgában?!

A májusi fagyokról.

Irta: dr. Szász Ferenc.

A gazdálkodás mai sok nyomorúsága közepette még egy katasztrófális csapás is sújtotta az idén a gazdákat erőséjjeli fagyok formájában. Gyümölcs, szőlő, néhol 100%-osan ment tönkre, zöldség sőt gabonaneműek is érzékenyen reagáltak az erős hidegre. Sőt arról is hallani, hogy zsenge lucernások, lóherések is erősen megéreztek Pongrác fagyos leheletét.

A közhiedelem a „fagyos szentek” napjaira teszi a májusi fagyok időpontját, ezek pedig a következők: *Pongrác*, május 12-én, *Servác*, *Bonifác* és *Orbán* május 13, 14, illetve 25-én. Mondanom sem kell, hogy ilyen szabályszerűségről beszélni nem lehet, mert tagadhatatlan, hogy véletlen folytán eshetik fenn nevezett szentek napjaira is fagy, de ez még mindig nem jelenthet már csak azért sem szabályszerűséget, mert maga a köznapi naptár is több kevesebb eltérést mutat az igazi, — hogy úgy mondjam — csillagászati kalendáriumtól, ami a napok ideálisan pontos helyzetét szabná meg egy naptár keretein belül.

Igy az idén is a májusi fagyok 12-én, 15 és 16-án jelentkeztek, legerősebb volt a legelső dér, amely az akác leveleit is sok helyen leperzselte, a szőlőkben pedig mérhetően károkat okozott. A másik fagy már nem volt oly erős.

Szabályszerűségről tehát nem beszélhetünk a késői vagy korai fagyokkal kapcsolat-

ban, inkább azt kell megállapítanunk, hogy ami éghajlatunk alatt, az egy július hónapot kivéve, (de erre sem lehet mérget venni!) az év minden hónapjában jelentkezhettek éjjeli fagyok. Mindenki emlékezhetik még arra hogy 1918. esztendőben június hónap első hetében olyan erős éjjeli fagy volt, hogy a virágzó buzában, tengeriben és zöldség félekben érzékeny kárt okozott. Hogy augusztus közepétől kezdve nem egyszer kapunk a sarju rendeken vékony deret, köztiudomásu dolog. Így hát igazán az egy júliusi hónapot tekinthetjük csak fagy mentesnek, de ezt sem „holt” bizonyossággal. A fagyok azonban rendszeresen mégis csak május hónapban jelentkeznek, — ennek okáról majd később lesz szó —; nem ritkán a hőmérséklet lesüllyed — 8°C-ig is. Mint érdekességet említem meg, hogy Szászország egyes vidékein 1884 ben július hónapban is mértek — 3 °C hőmérsékletet a föld felszínéhez közel.

A májusi fagyoknak a részletes tárgyalása előtt, magának a fagynak, a dérnak a keletkezését fogom röviden ismertetni, hogy lássuk azt, miszerint aránylag meleg levegő mellett is lesüllyedhet a növényzet hőmérséklete fagypontra alá, ha a levegő nedvesség tartalma alacsony.

A levegőben mindig van bizonyos mennyiségű vízgőz. A levegőben levő nedvességet egy relatív számmal fejezzük ki, illetve különböző hőfokon más és más mennyiségű vízgőzzel telítődik a levegő. Minél melegebb a levegő annál több vízpára fér bele. Mikor végre is telítve van a levegő vízzel, a pára kicsapódik belőle látható alakban, eső, harmat, hó, dér formájában.

Mondjuk a levegő hőmérséklete + 20 °C, a relatív nedvesség tartalmát nedvességmérővel lemérve 67%-nak találjuk, ugy egy táblázat segítségével megállapíthatjuk, hogy ennek a levegőnek a harmat pontja, mikor belőle látható formájú víz válik ki, 6°C al van alacsonyabban a 20°C-nál. Vagyis az ilyen levegő harmat pontja + 14°C.

Ha a harmat képződés megkezdődik többé a növényzet már nem hűl, mert a kicsugárzás által veszített meleget pótolja a pára kicsapódásakor felszabaduló meleg.

Mi lesz most már, hogy ha a harmat pont 0°C alatt van? Ekkor harmat helyett dér keletkezik, a fagyra kényes növényzet tönkre megy. Lássuk mindjárt a kritikus május 12 ik napját? A fagyot megelőzőleg este 8 órakor a levegő hőmérséklete + 6°C, a levegő relatív nedvesség tartalma 60 százalék volt. Megfelelő táblázatból kiolvastva, ennek a levegőnek a harmatpontja — 2°C-on volt bekövetkezendő. És sajnos így is lett! A növényzet — 2°C alá hűlt, elfagyott azon éjszaka. Reggel 5 órakor a levegő hőmérsékletet — 0 5°C, relatív nedvesség tartalma azonban csak 77 százalékos volt. 77 százalékos relatív nedvesség tartalom mellett a telítettség 4°C at alacsonyabb hőmérsékletnél következik be, tehát a hőmérséklet a növényzet levelein a dér kiválás pillanatában — 4 5°C volt.

Ha tehát a harmatpont az év bármely szakában 0°C alatt van (este 8—9 óra tájban ezt már műszerekkel elég pontosan el lehet dönteni.) a hajnali harmat kiválás időpontjában, ugy a növényzetet a harmat könnyeseppel helyett a dér fagyos zuzmarája lepi be, a mi természetszerűleg a kényesebb növényzetet tönkre teszi.

Ezután a kissé talán unalmasnak látszó bevezetés után, lássuk milyen körülmények játszanak közre, hogy épen májusban, amikor már a nap elég magasan jár és elég hosszú is, lépnek fel gyakran éjjeli fagyok.

A „fagyos szentek” keletkezését illetőleg a közhiedelem nem fukarkodik a helytelen magyarázatokkal. Mondják, hogy a tavaszi meleg következtében a sarki jéghegyek elindulnak a sarki tájakról dél felé és azok hűtik le a levegőt. Világos dolog, hogy ez a magyarázat nem

kielégítő. A meteorológiai szabályokból eredő egész egyszerű megfontolások azt az eredményt adják, hogy ilyen esetben nálunk meleg, esős időjárásnak kell lennie. Vannak, akik az éjjeli fagyokat az ártatlanul mosolygó Holdra kenik. Mondanom sem kell, hogy ez a ráfogás sem helytálló. Ha derült idő van, a fagy könnyebben bekövetkezik, mert nincs a föld feletti felhőtakaró, amelyik a levegő hidegebb rétegei és a Világtér — 27 °C hőmérséklete fele való hőkiszugárzásnak gátat vessen. Természetes tehát, hogy derült idő mellett a Hold is az égen ragyog, (ha véletlenül éppen megfelelő fázisa van,) de a hideget a fagyot nem ő okozza!

De ne is beszéljünk más alaptalanul felállított okokról, lássuk az igazi okot, illetőleg a több tényező összejátszásából keletkező azon meteorológiai állapotot, amely az éjjeli fagyot eredményezi.

(Vége köv.)

Az alsózsuki lóverseny.

Irta: Dr. Szász Ferenc.

A földmiv. miniszterium állattenyésztési igazgatósága május 21. és 22.-én Alsózsukon a bonchidai állami ménes telepen lóversenyt rendezett, amely ezúttal a rendes osztályozó, házi verseny keretein túl is a lótenyésztés érdekeit képviselte, amennyiben módot nyújtott a magánméneseinek anyagának és lovasisteknek is, hogy a versenyen részt vegyenek.

Sajnos, a versenynek éppen ez a része, amely hivatalos volna kissé megmozgatni a magántenyésztőket is, még igen kis keretek között mutatkozott be, megvetve azonban alapját egy szebb jövő reménységének, munkálkodásának.

Sajnálunk kell továbbá, hogy a kolozsi (ördögnyomai) ménes félvér anyaga nem mutatkozott be a versenyen, amint az tervbe volt véve, de az állam szűkmarkúsága ellen nem lévén apelláta, elestünk attól az élvezettől, hogy egy könnyebb típusu, hegyes völgyes vidéken nevelt nemes anyag küzdelmében gyönyörködhesünk.

A verseny rendezésében a főérdem tagadhatatlanul a bonchidai állami ménes vezetőségét illeti, akik igazán minden dicséretre érdemes munkával a bonchidai állami ménest európai színvonalra emelve az ország első ménesévé tették. Dr. Spânu, Nerath és Szabó urak érdeme ez, akiknek kezében a ménes reorganizálása és a versenyek rendezése testet öltött. Az ő lelkesedésük és a lovak iránti szeretetük bőségesen ellensúlyozza az állam szűkkezűségét is nagyon sokszor.

A versenyen ott láttuk a román vezető férfiak, a hadsereg és intelligencia képviselői mellett a méneseit elvesztett magyar birtokosokat és arisztokratákat is; jó hiányában vígan pöffögő autókkal szabták meg a verseny külső képét.

A verseny, — hogy úgy mondjam — programszerűen folyt le, minden baleset nélkül, a bemutatott anyag szép, de nem verseny-kondícióban levő volt. Az állatok túltápláltsága viszont — elismerjük — alig kerülhető el ilyen viszonyok között működő állami méneseknél, viszont a verseny típusát mégis csak a száraz, finom, verseny-kondícióban levő állatok szabnák meg. Ami nem hiba az állami ménes anyagánál, azt viszont a tisztai lovaknál súlyos hibának kell felrónunk, mert ott az egyéni nevelés és táplálásnak semmi akadálya nincs, könnyen nevelhetők verseny-kondícióban levő lovak. Természetesen dicséretes kivételeket is láttunk.

Egy Furioso XXXI—2, O. Bejan VII—3, Nonius XXX—4. stb. számú lovakon sok szakértőnek megakadt a szeme és méltán.

A versenytér talaja kissé süppedős volt, jó munkát kívánt izmóktól, szivtől, tüdőből. A

fogatos verseny lovai azonban igen könnyű kocskiban futottak, — igaz szépek voltak! — így a 20 kilométeres távot az első két helyezett 60 percen belül futotta (58' 37", 59' 38").

A lovasok kifogástalanul látták el feladatukat, többször bebizonyítva, hogy a lovasról is sok függ.

A szamosujvári „chimbások“ a legjobbat teljesítették; a tiszték versenye pedig általános érdeklődés mellett folyt le.

Részletes eredmény a következő:

I. nap. 4 éves angol félvér kancák versenye. 1. Hangos-Nonius—4, 2. Vulcan-Nonius 10, 3. O. Baján VII—3. 4 éves Nonius kancák. 1. Nonius XXIII—1, 2. Nonius XXVI—7, 3. Nonius XXVI—5. Fogatos verseny 20 Km. 1. Nonius XXX—5 és Nonius XXX—4=58' 37", 2. Nonius XXX—3 és Nonius XXII—6=59' 38", 3. Nonius XXX—2 és Nonius XXVI—4=60' 42". 4 éves ménék (Nonius). 1. Nonius XXIII—4, 2. Nonius XXII—8, 3. Nonius XXII—3. 4 éves angol félvér ménék versenye. 1. Vulcan-Nonius—4, 2. Vulcan Nonius—8, 3. Hangos-Nonius—1.

II. nap. Kancák döntőversenye (angol félvér és Noniusok). 1. Hangos Nonius—4, 2. Nonius XIII—1, 3. Nonius XXVI—5. Ménék döntője. (angol félvér és Noniusok) 1. Vulcan-Nonius—8, 2. O. Baján VII—2, 3. Nonius XXIII—4. Ménék fogatos versenye. (20 Km.). 1. Nonius XXX—9, Nonius XX—10, 2. Hangos-Nonius—2, North-Star XVII—8, 3. Nonius XXX—1, Nonius XXX—7 Schimbások versenye a 11-es ezredből. 1. De-bordes, 2. Slăntăne, 3. Nagy. Tiszti akadályverseny. 1. Árpád, Aurel Negoescu főhadnagy, 2. Feceoara, Ioan Enescu főhadnagy, 3. Zagreb, V. Mihajlescu főhadnagy, 4. Nonius XXIII—4. Szabó János ménes aligazgató. Ebben a csoportban a 18,000 leus első, 8000 és 6000 leus második, illetve 3. ik díjakért szép küzdelem folyt.

EGYLETI ÉLET.

A háromszékvármegyei Gazdasági Egyesület ujjaalakulása. Az erdélyi gazdasági társadalmat katasztrófális helyzetbe sodorták az abnormális köz- és mezőgazdasági viszonyok, az ipart védő vámpolitikai intézkedések, a felémelt és újonnan bevezetett súlyos adónevek, az évenként megisméllendő sorozatos elemi csapások, jég, fagy, szárazság és árvíz felváltva, úgy annyira, hogy a gazdaközönség nyomasztó helyzetében kényszerítve érzte magát önvédelemből a szervezkedésre. Különösen érzte ezt a Székelyföld gazdaközönsége, amely eddig mondhatni csaknem teljesen szervezetlenül állott. Háromszékvármegye gazdaközönsége e héten tartott sepsiszentgyörgyi nagygyűlésén elhatározta, hogy a Vármegyei Gazdasági Egyesületet ujjaszervezi. A nagygyűlésen megjelent a vármegye gazdaközönségének színe-java és százkra menő tömegben vonult fel a kiszgázak képviselőiben az egyes községek kiküldöttjei is. A nagygyűlést Kónya Kálmán nyitotta meg, röviden vázolta azokat a körülményeket, amelyek a nagygyűlés összehívását szükségessé tették. A nagygyűlés előtt Séra István ismertette az ujjaszervezendő gazdasági egyesület alapszabályait, amelyeket a közgyűlés egyhangulag, változatlanul elfogadott. Az alapszabályok értelmében az egyesület, mint autonóm vármegyei gazdasági érdekképviseleti szerv alakult meg és ebbe kapcsolódnak be a vármegyei járási és községi gazdakörök újjászervezésére és községek felállítására. A nagygyűlésen Török Bálint az E. G. E. titkár ismertette a szervezkedés célját és e cél szolgáló eszközöket. A választások megejtése rendjén az egyesület elnökéül egyhangulag megválasztották Kónya Kálmán (Nagyborosnyó). A vezetőség többi tagjainak nevét lapunk következő számában fogjuk közölni. — A nagygyűlés után a gazdaközönség a Tankó

és Lusztig-féle vendéglőkben a késő délutáni órákig maradt együtt. A 23. i sepsiszentgyörgyi gazdanagygyűlést megelőzőleg a kézdi-járási gazdak Kézdivásárhelyen is ülést tartottak, amelyen egyhangú lelkesedéssel kimondták a vármegyei gazdasági egyesülethez való csatlakozásukat.

A Háromszékvármegyei cukorrépa-termelők szervezkedése. A marosvásárhelyi és aradi körleli cukorrépa-termelők szervezkedése után a botfalusi cukorgyárnak termelő gazdák is azzal a megkereséssel fordultak az E. G. E.-hez, hogy az ő megszervezése ügyében is tegyen lépéseket. Az egyesület a Háromszékvármegyei Gazdasági Egyesület ujjaalakulása kapcsán e héten sepsiszentgyörgyre összegyűlt cukorrépa-termelők elhatározták, hogy megalakítják a Háromszékvármegyei Cukorrépa-termelők Szövetségét és ezirányban az előkészítő lépéseket az E. G. E. Cukorrépa-termelői Szakosztálya úgy a termelők körében, mint a cukorgyárnál már meg is tette. A szervezkedés gondolata termékeny talajra és meleg érdeklődésre talált a vármegyében ugyannyira, hogy minden reményünk meg van arra, hogy már az idei ősz folyamán akcióba léphet a Háromszékvármegyei Cukorrépa-termelők Szövetsége és a répaátadásokat is módjában lesz saját megbízottjai útján ellenőriztetni.

Tagdíjnyugtázás.

Az E. G. E. titkári hivatalához a következő összegek küldettek be:

1926. évre 200 lei tagdíjat fizetett: Jajner Sámuel Magyarmacsás (100 L.), dr. Beniczky György Folya. 1926. évre 100 lei E. G. pótdíjat fizetett: dr. Beniczky György Folya.

1927. évre 150 lei tagdíjat fizetett: P. Vajna Gábor Maroscsapó.

1927. évre 200 lei tagdíjat fizetett: Gazdakör Székelyszáldobos, gr. Bethlen Ödön Kolozsvár, dr. Beniczky György Folya.

1927. évre 150 lei E. G. pótdíjat fizetett: P. Vajna Gábor Maroscsapó, Gazdakör Székelyszáldobos, gr. Bethlen Ödön Kolozsvár, dr. Beniczky György Folya (100 L.).

Törvények, rendeletek.

Új illetéktörvény. Folyó évi május elsejével új illetéktörvény lépett életbe (I. Monitorul Oficial április 29. i. sz.), amely a közhatalóságokhoz benyújtott kérvényekre 8 lei bélyeg kell és minden egyes mellékletre darabonként 1 lei, kivéve, ha a mellékletek valamelyikére a törvény más illetéket nem ír elő. A bányajog elnyerése iránti kérésekre és pedig kutatási engedélyeknél 50 lei, kihasználási engedélyeknél, valamint azok meghosszabbítási kéréseinél 200—200 lei, a kihasználási engedély bányafőkönvi bejegyzésénél 500, a kihasználási jog bérleténél 1000 lei a bélyegilleték. Utilevelekre 3 hónapra 200 lei, félévre 300 lei, egyévre szóló utilevelekre 500 lei bélyeg fizetendő, idegen állampolgárok tartozkodási engedélye után és pedig munkások, vagy szolgásmegéltetés után egyénekenként 200 leit, kereskedelmi, ipari és mezőgazdasági tisztviselők és alkalmazottak után 500 leit, önállóan dolgozó egyének után 1000 leit, az országban csak rövid ideig, nem elhelyezési jelleggel tartozkodó után 500 lei bélyegilletéket kell fizetni. A tartozkodási engedély meghosszabbításánál a megfelelő díj újból fizetendő. A hivatalos kiküldetésben vagy tanulmányutra menők utileveleire az előírt bélyegilletékek csak negyedrésze fizetendő. Ügyvédi meghatalmazásra 10 lei, váltókeresetre 500 lei az illeték. Vagyoni keresetnél 5000 leig 20 lei, azon felül az összeg után számított félszázalék külön illeték jár. Ingóságok eladást illetéket a törvény az eddigi 1% ról 2% ra emeli, az ingatlan vételi illetéke 6%. Az örökösödést illetékek megállapításánál a 100,000 lejen aluli illetékeket mentesíti az illeték fizetése alul. Bélyegmentes a szegénységi bizonyítvány, az egy óra szülő

és meg nem hosszabbított bérleti szerződések. 500 lelig terjedő illetéket bélyegben kell leróni, ezenfelül összegek készpénzben fizetendők le a pénzügyigazgatásnál. A hiányos bélyegzés csak bírságot von maga után, de nem az beadvány irattárba vételét, vagy jogügylet megsemmisülését.

A hus- és tejtermékek árusításának állatorvosi ellenőrzése. Az állategészségügyi törvény végrehajtási utasításának 24. §-a kimondja, hogy azon üzlethelyiségek, amelyekben nyers és feldolgozott állapotban levő húst és tejet árusítanak, legalább 2 méter magasságban kereken olajjal befestendők, padozatuk pedig betonból készitendő. E rendelkezést újabban egyes helyeken olyan szigorral akarták végrehajtani, hogy emiatt a tej és hus értéklésében súlyos zavarok és fennakadások lettek volna. Az érdekeltek részéről emelt panasz alapján most a kolozsvári állategészségügyi igazgatóság egy magyarázó rendeletet adott ki, hogy *csakis azon helyiségekre vonatkozik a kérdéses 24-ik paragrafus, amelyekben kizárólag húst és tejet, valamint azok termékeit árusítják.* A jövőben az iparhatóság az iparengedélyeket csakis az esetben adhatja ki, hogyha azokat hatósági állatorvos is véleményezi, minden olyan esetben amidőn a fenti termékek árusításáról van szó.

Vegyes közlemények.

Dr. Bornemisza Gyula nyug. felvinci főszolgabíró, az E. G. E. tagja, a Tordaaranyos vm. Gazdasági Egylet több éven át volt titkára, tordai lakos, május hó 16-án reggel, a kenderesi tanyabirtokára való menet alkalmával a vasuti sorompó ór vétkes mulasztásából történt katasztrófa következtében váratlanul elhunyt. A fiatal életerős munkabíró tagtársunk elhunyt nagy veszteséget jelent nemcsak a családjá, hanem a köz számára is. Halálát feleségén és két kis fián kívül kiterjedt rokonság gyászolja. Emléke legyen áldott, pihenése csendes.

Elmult az Orbán-napi veszedelem. A gazdaközönség aggodalommal tekintett az idén Orbán napja elé, mert évek hosszú sora óta nem végeztek olyan pusztítást a fagyos szentek a terményekben, mint az idén. Orbán napja országos esőzéseket hozott, amelyre a tikadt vetések már nagyon szomjuhoztak. Erdély egyes vidékein, így különösen Háromszék vármegyében vannak olyan járások, amelyekben az ősz óta semmi csapadék nem volt és a vetések fejlődésükben annyira visszamaradtak, hogy még az is kérdéses, hogy a mostani esőzések fognak-e segíteni a bajokon. A fagykarak elmúltával a jégkár veszedelme fenyegeti a vetéseket, amelyek ellen a gazdaközönség biztosítások útján védekezhetik.

A szövetkezetek és a közjólét. A nyugati művelt államokban az a gyakorlat, hogy az állam a szövetkezést elősegítendő a szövetkezeti szervezeteket nemcsak különböző kisebb-nagyobb kereskedelmi előnyökkel és kedvezményekkel támogatja, hanem sok helyen anyagokban hatalmas tőkével, hitelekkel is segíti. Ezek miatt aztán a kereskedők igen gyakran támadják is a szövetkezeteket azt hozván fel, hogy a szövetkezetek állami támogatása méltánytalan rájuk nézve. Ez a felfogás téves, mert hiszen a szövetkezetek egyik csoportját alkotják azon közintézményeinknek, melyek a közérdeket nemcsak erkölcsi és anyagi, hanem szociális és kulturális téren is igen hathatósan szolgálják. A Hangyaszövetkezetek az áruellátás útján nemcsak a lagjalk anyagi érdekeit viszik előre, hanem e szűkebb körön kívül is a köz szempontjából jótékony hatással vannak: a piacon irányítják az árakat, míáltal megvédik a vásárlók legszűkebb rétegét a kiuzsorázástól s kényszerítik a hírtelen meggazdagodni vágyó kereskedelmet tisztességes üzleti haszonnal való megelégedésre. A szövetkezeink je-

lentősége különösen a falu szempontjából domborodik ki. A Hangya az egyes falvak lakosságának közös tőkéjével dolgozik, de a haszonból nemcsak a tagok részesednek, hanem jut azokból mindig kulturális és jótékony célú adományokra, népművelési célokra is, míáltal a falu lakosságának általános fejlődését segíti elő a szövetkezet. A műveltség pedig mindenkié, annak előnyeit a falu minden egyes lakója élvezzi akár akarja, akár nem akarja. A jótékony adományok szegény tanulók segélyezésére, népkönyvtárak, olvasó körök támogatására, harangbeszerzésre, stb. igen fontos erkölcsi jelentőségű tevékenység számba mennek. És annál többet adhat a szövetkezet közcélra, minél jobban támogatja a község lakossága. A július 3-i nemzeiközi szövetkezeti napot, használjuk ki ezért a szövetkezeti szellem és eszme terjesztésére.

Ünnepélyes gazdaköri gyűlés Barcaujfaluban. Jól sikerült gazdaggyűlést tartott f. hó 15-ikén a helyi szövetkezeti közgyűléssel egyidejűleg a nemrég újjászervezett barcaujfalusi gazdakör, melyen résztvettek a vidék egyházi és gazdasági vezetői is. Nagy Sándor gazdaköri elnök megnyitó beszéde után *Asbóth Béla* lovag hosszabb beszédben fejtegeti az egyes gazdasági ágazatokban tapasztalt hiányosságok orvoslási módját. *Moricz Miklós* pedig a gazdaköri működés sikerességéhez a kölcsönös bizalom és feltétlen összetartás követelményeire mutat rá. *Nikodémus Károly* esperes a nép gazdasági téren leendő erkölcsi és kulturális nevelésében a lelkeseknek jutott fontos szerepre rávilágítva, nemcsak a gazdakörökben, hanem már az ifjusági körökben, iskolákban ilyen irányu minden tevékenységet igen szükségesnek tart és igéri, hogy ez érdekből minden lehető meg fog tenni. *Fehér Mihály* egyházmegyei számvevő szavai után *Molnár Sándor* helybeli lelkész mondott köszönetet a helybeli gazdák sorsa iránt érdeklődők értékes utmutatásaiért.

A méteyekkel fertőzött legelők és takarmány ártalmatlanná tétele érdekében dr. *Marek József* a Distol feltalálója a magyar kormány elé javaslatot terjesztett. Fejtegetéseit röviden abban foglaljuk össze, hogy a legelők és rétek méteyes fertőzöttségének legbiztosabb, de nem bármely föld- és vízrajzi viszonyok között végrehajtható módja a lecsapolás és a vízszabályozás. Csak olyan vidékeken, ahol a lecsapolás és vízszabályozás keresztlivihetetlen, jön szóba a legelők és rétek fertőtlenítése első sorban rézgálicoldattal, esetleg mésvízzel, örölt kálmútrágyával, vagy zöldgáliccal, továbbá a nagy részükben száraz legelőkön az állóvizek, vizerek, vízlevezető árkok behányása, rendszeres tisztítása és fertőtlenítése megfelelő anyagok beszórásával, továbbá a veszedelmeseknek föllismert kisebb legelőrészek elkerítése vagy elkerülése. A védekezés eredményességének biztosítása érdekében azonban nem mellőzhető a méteyekkel fertőzött állatok trágyájának ártalmatlanná tétele és az ilyen állatok kezelése méteyölő szerekkel, azonkívül a netalán méteyekkel fertőzött szénának veszélytelenné tétele. Szükségesnek véli hangsúlyozni, hogy a védekezés módjának a helyi viszonyokhoz kell alkalmazkodnia. Azt sem hallgathatja el, hogy a legelők fertőtlenítésének módjait még nem próbálták ki annyira a gyakorlatban, hogy egyedül az eddigi megállapításokra támaszkodva nyugodtan lehetne ajánlani a gazdaközönség vagy a községek nagyobb anyagi megterhelésével kapcsolatos eljárások végrehajtásának elrendelését. Ennélfogva felette kívánatosnak véli, hogy minél rövidebb idő alatt a legelők és rétek fertőtlenítésének gyakorlati kivitelére és megbízhatóságára vonatkozólag végeztessenek szabatos laboratóriumi és gyakor-

lati kísérletek. Ezeket már most tavasszal kellene megkezdeni. Együttal szintén szabatos kísérletekkel kellene tisztázni azt a kérdést, hogy a széna egyáltalán és milyen hosszú ideig lehet fertőző, hogy tehát egyáltalában és meddig volna szükséges a szénának megfelelő előkészítése veszélyességének megszüntetése végett.

A tojás kiviteli illetékének leszállítása. Eddig a tojás kiviteli illetéke darabonként májustól októberig 1 leu, októbertől májusig 2 leu volt. A kormány gazdasági bizottsága az illetéket 50 banira, illetőleg 1 leire leszállította, az erre vonatkozó rendelet azonban még nem jelent meg.

A szőlőmoly elleni védelem megoldva.

ARZOLA **MOLEX**

Arzénpermetezőszers.

Arzénpermetezőpor.

Bordóiléhez már a legelső permetezéstől kezdve állandóan keverjen 100 literenként 30—40 deka ARZOLÁT.

Virágzaskor és július vége felé egyszer-kétszer porozza meg a fürtöket MOLEX arzénporral.

Kérjen ismertetőt!

Kapható:

Gergely Ferenc utóda, Kolozsvár, Piața Unirei 21. Biharvármegyei Gazdasági Egyesület Oradea, Alea Romei 1. Szolnokdobokavármegyei Gazdasági Egyesület, Dej. „HANGYA” Szövetkezet Aiud és fiókjai. Spitz Mór, Careii-Mari. Szatmármegyei Gazdasági Egyesület, Satmar. Eszényi J. Turda.

42

MEZŐGAZDÁK!

Jövedelmezőbb a gazdaság, ha a károszók ellen alábbi szerek alkalmaztatnak:

NOSPRASEN a peronospora, moly, ilonca, valamint a szőlő és a gyümölcsös minden rágó bogara ellen.

APHIDON a levél- és vértetű ellen.

SOLBAR lisztharmat ellen.

HOLFIDAL a földi bolha ellen.

ZELIO paszta patkányok irtására.

ZELIO méreggolyók egerek irtására.

CERTAN poloska és marhatetű ellen.

CAPORIT Istállóak dezinficiálására járványok ellen.

Kaphatók minden mezőgazdasági árucarnokban és szakmabéll cégnél, valamint alábbi címtől:

ROMANIL R.-T.

Timsoara, I. Bánáti palota.

Kolozsvárt: W. WEINRICH & Ing. ZAPFE, Cal. Reg. Ferdinand 99.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Részvtárs. Cluj-Kolozsvár, Piața Unirei (volt Mátyás király-tér) 7. sz.

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár és Marosvásárhelyen. — Saját tőkél 77 millió lej. *Affiliált intézetek:* Tordaaranyosvármegyei Takarékpénztár Rt. Tordán, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Nagyenyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhelyen és Székelykeresztúron, Szászrégenvidéki Takarékpénztár Rt. Szászrégenben és Népbank Rt. Bánffyhadon. Minden bankügyletet a legelőnyösebben végcz. — Engedélyezett devizahely. — Áruháttárol a vasút mellett.

108